

3 Οκτωβρίου 2023

Ο μυστικός Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και οι μαθητές του Ρούστικος και Ελευθέριος

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές](#)

Ο άγιος Διονύσιος ζούσε στην Αθήνα την εποχή των Αποστόλων. Καταγόταν από οικογένεια πλούσια και αρχοντική και είχε αποκτήσει τόσο σοφία και τόσο αρετή με τα μέσα που του παρείχαν οι επιστήμες των αρχαίων Ελλήνων, ώστε είχε εκλεγεί μέλος του εννεαμελούς Αρείου Πάγου που αποτελούσε το ανώτατο δικαστήριο και τη διοικητική συνέλευση του δήμου των Αθηναίων. Όταν ο μέγας Απόστολος Παύλος, καθοδηγούμενος από το Άγιο Πνεύμα, ήλθε να κηρύξει το Ευαγγέλιο της σωτηρίας στην Αθήνα, ο Διονύσιος τον κάλεσε να λάβει τον λόγο στον Άρειο Πάγο. Από το ύψος του βράχου αυτού που προεξέχει πάνω από την πόλη των Αθηνών, ο πτωχός σκηνοποιός διέλυσε τις σοφιστείες των φιλοσόφων και έδειξε καθαρότητα στους Αθηναίους ότι ο «άγνωστος θεός» — για τον όποιο η φυσική λογική τους τους είχε δώσει μία ασαφή υπόνοια — είναι ο Θεός ο ποιήσας τον κόσμο και πάντα τα εν αυτό, και ότι ούτος ουρανού και γης Κύριος υπάρχων ουκ εν χειροποιήτοις ναοίς κατοικεί, ουδέ υπό χειρών ανθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αυτός διδούς πάσι ζωήν και πνοήν και τα πάντα (Πράξεις 17, 23-25). Τους edίδαξε επίσης ότι ο άνθρωπος επλάσθη κατ' εικόνα Θεού και εκλήθη να γίνει κοινωνός της ζωής του Θεού εν Χριστώ Ιησού, τω Υιώ αυτού, τω σαρκωθέντι δι' ημάς και αναστάντι εκ νεκρών, και τω πάλιν ερχομένω κρίναι τους

ανθρώπους.

Ακούοντάς τον να ομιλεί για ανάσταση νεκρών, η πλειονότητα των ακροατών, με τη διάνοιά τους εσκοτισμένη από τις προκαταλήψεις της ανθρώπινης σοφίας, χλεύασε τον Απόστολο Παύλο. Ωστόσο, τα λόγια αυτά περί ζωής αιωνίου άγγιξαν την καρδιά κάποιων από το ακροατήριο, οι οποίοι ασπάσθηκαν την πίστη του Χριστού. Μεταξύ αυτών ήταν ο άγιος Ιερόθεος και ο άγιος Διονύσιος. Ακούοντας την αφήγηση των θείων Παθών του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού και τα σημεία που συνέβησαν μετά τον θάνατό του, ο σοφός Διονύσιος θυμήθηκε ότι μερικά χρόνια πριν, όταν βρισκόταν στην Ηλιούπολη της Αιγύπτου μαζί με άλλους σοφούς, παρακολούθησε μία έκλειψη ηλίου η οποία κατέλυε όλους τους νόμους της αστρονομίας <1>. Είχε ανακράξει τότε: «Ή ο Θεός πάσχει, ή ήλθε το τέλος του κόσμου!» Προετοιμασμένοι κατ' αυτό τον τρόπο να αναγνωρίσουν Εκείνον, τη βουλήσει του οποίου ηττώνται οι νόμοι της φύσεως, ο Διονύσιος και ο διδάσκαλός του Ιερόθεος άκουσαν με προθυμία τη διδασκαλία του αγίου Αποστόλου και του ζήτησαν να βαπτισθούν.

Μετά από καιρό, ο Παύλος έφυγε σε νέες περιοδείες κι άφησε τον άγιο Ιερόθεο επίσκοπο Αθηνών. Ωσάν αετός που μπορεί να κοιτάζει κατάματα τη λάμψη του ηλίου, ο Ιερόθεος διείσδυε στα θεία μυστήρια, ελάχιστα όμως αποτύπωσε γραπτώς, προτιμώντας να μυεί προφορικά και κρυφίως τον μαθητή του Διονύσιο στις άρρητες θεωρίες που του χάριζε ο Θεός. Μετά τον θάνατο του Ιεροθέου, ο Διονύσιος έγινε με τη σειρά του επίσκοπος Αθηνών και έλαβε εκ Θεού το χάρισμα να αποκαλύπτει γραπτώς την υψηλή διδαχή των διδασκάλων του σχετικά με την άφατο απειρία της θείας φύσεως – στην οποία ταιριάζουν μόνον αρνητικές και αντινομικές εκφράσεις (η λεγόμενη αποφατική θεολογία) — και τον ανεξάντλητο πλούτο της θείας αποκαλύψεως μέσω των θείων ονομάτων και ενεργειών (καταφατική θεολογία). Περιέγραψε πως ο αισθητός και ο νοητός κόσμος ενώνονται εν τω Θεώ σε μία μεγαλειώδη ιεραρχημένη διάταξη. Εξήγησε πως η ιεραρχία της Εκκλησίας – από τον επίσκοπο έως τον μοναχό — αντικατοπτρίζει επί γης τις εννέα τάξεις των αγγελικών ταγμάτων και διανέμει το θείο φως σύμφωνα με τον βαθμό καθαρότητος εκάστου πιστού. Ορισμένοι τον κατηγόρησαν ότι ήταν ένας νεοπλατωνικός φιλόσοφος με χριστιανικό ένδυμα, η Ορθόδοξη όμως Εκκλησία, φωτισμένη από τις φωτεινές ακτίνες της διδασκαλίας του, πιστεύει ότι ο «θείος Διονύσιος» οπωσδήποτε δανείσθηκε και χρησιμοποίησε τη φιλοσοφική γλώσσα της εποχής του, ανατρέποντας όμως τελείως τις θεμελιώδεις θέσεις της ελληνικής φιλοσοφίας. Χρησιμοποιώντας αυτό το τέχνασμα, για να καταδείξει ότι η μωρία τον Σταυρόν εμώρανε την σοφίαν του κόσμου (Α΄ Κορ. 1), σε όλα τα έργα του διακηρύττει ότι Εκείνος ο οποίος είναι πέραν παντός ονόματος και πάσης ουσίας, ο κατοικών απαθώς εις τον υπέρφωτον γνόφον, εφανερώθη εν σαρκί δια να

μας καταστήσει κοινωνούς του απροσίτου φωτός του.

Ο Διονύσιος έφθασε σε τόσον υψηλό βαθμό θεωρίας, ώστε αξιώθηκε να συναριθμηθεί μετά των Αποστόλων και μυστηριακώς μετεφέρθη όπως εκείνοι στα Ιεροσόλυμα για να κηδεύσουν το σώμα της Υπεραγίας Θεοτόκου <2>. Επέστρεψε κατόπιν στην Αθήνα και έμεινε εκεί αρκετό καιρό, προσηλυτίζοντας τους εθνικούς και καθοδηγώντας με σύνεση το πνευματικό του ποίμνιο.

Προς το τέλος της βασιλείας του Νέρωνος (περί το 68), λέγεται ότι ο Διονύσιος μετέβη στη Ρώμη για να κάνει έναν απολογισμό των αποστολών του στον Απόστολο Παύλο. Παρευρέθη στο μαρτύριο του μεγάλου Αποστόλου, και κατόπιν επανέκαμψε στην Ελλάδα. Επέστρεψε ξανά στη Ρώμη την εποχή που Πάπας ήταν ο άγιος Κλήμης [24 Νοεμ.] και κατόπιν εντολής του ξεκίνησε με τους μαθητές του, τον πρεσβύτερο Ρούστικο και τον διάκονο Ελευθέριο, για να κηρύξει τον λόγο του Θεού στη Γαλατία <3>. Και αφού εκήρυξε τον λόγο της αληθείας σε διάφορα μέρη, ο άγιος Διονύσιος εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, που την εποχή εκείνη δεν ήταν παρά μία μικρή κωμόπολη βυθισμένη στο σκότος της άγνοιας και της ειδωλολατρίας. Έκτισε μια εκκλησία, όπου τελούσε τα θεία Μυστήρια και εκήρυττε τα μεγαλεία του Θεού. Εκεί έκανε πολλά θαύματα, και οι μαθητές του πολλαπλασιάσθηκαν και ξεκίνησαν να διαδώσουν το Ευαγγέλιο της σωτηρίας στη Μεγάλη Βρεταννία και στην Ισπανία.

Η φήμη του αγίου Διονυσίου κίνησε τον φθόνο του δαίμονα, που έβαλε την σκέψη στον αυτοκράτορα Δομητιανό (περί το 96) ότι εκείνος ο Έλληνας επίσκοπος, που κήρυττε τον νέο Θεό, επιθυμούσε να δημιουργήσει αναταραχή και επεδίωκε να υποκινήσει τον λαό σε εξέγερση εναντίον του αυτοκράτορα. Ματαίως προσπάθησαν να πείσουν τον Διονύσιο και τους συντρόφους του ν' απαρνηθούν τον Θεό για τον οποίο ζούσαν και επιθυμούσαν να πεθάνουν. Με μεγάλη, λοιπόν, χαρά, έμαθαν ότι καταδικάσθηκαν σε αποκεφαλισμό. Ο Θεός δεν αρκέσθηκε να δώσει στον άγιο μάρτυρα το χάρισμα της θεογνωσίας και της διδασκαλίας, θέλησε επίσης να δείξει μέσω του μάρτυρος ότι δια της πίστεως, οι χριστιανοί νικούν τον θάνατο. Αμέσως μετά τον αποκεφαλισμό του, ο άγιος Διονύσιος σηκώθηκε όρθιος προς κατάπληξη όλων των παρευρισκομένων, πήρε το κεφάλι στα χέρια του και περπάτησε περίπου δύο μίλια ώσπου συνάντησε μια γυναίκα ενάρετη ονόματι Κατούλα, στα χέρια της οποίας απέθεσε το πολύτιμο και τίμιο λείψανο. Η τιμία κάρα του αγίου Διονυσίου φυλάσσεται σήμερα στην Ιερά Μονή Δοχειαρίου στο Άγιον Όρος, στην οποία τη δώρησε ο αυτοκράτορας Αλέξιος Κομνηνός (11ος αιώνας).

Σημειώσεις

1. Διονυσίου Αρεοπαγίτου, Επ. 7, 2, PG 3, 1081.
2. Διονυσίου Αρεοπαγίτου, Περί θείων ονομάτων Γ', 2, PG 3, 681.
3. Η διήγηση του μαρτυρίου του αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου ταυτίζεται στην πραγματικότητα με εκείνη του μαρτυρίου του αγίου Διονυσίου των Παρισίων [9 Οκτ.]. Τα δύο πρόσωπα αποτέλεσαν αντικείμενο σύγχυσης, πιθανώς με την άφιξη στη Γαλλία ενός χειρογράφου με έργα που αποδίδονται στον άγιο Διονύσιο τον Αρεοπαγίτη, το οποίο προσέφερε μια αποστολή βυζαντινών πρέσβευων στην αυλή του Λουδοβίκου του Ευσεβούς (827). Την παράδοση αυτή πήρε και διασκεύασε ένας ανώνυμος συγγραφέας Βίων αγίων και η διασκευή αποτέλεσε πρότυπο του εγκωμίου που συνέθεσε ο άγιος Μιχαήλ ο Σύγγελος [18 Δεκεμ.], ο οποίος μετέφερε τη χρονολογία του μαρτυρίου από τα χρόνια της βασιλείας του Δομητιανού σ' εκείνα της βασιλείας του Τραϊανού, και η διήγηση στη συνέχεια ενσωματώθηκε από τον άγιο Συμεών τον Μεταφραστή στο Μηνολόγιο του.

Πηγή: *“Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας”, υπό ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου, εκδ. Ίνδικτος (τόμος δεύτερος - Οκτώβριος, σ. 37-40).*